

In de jaren zestig besloten enkele jonge PvdA-leden dat het tijd was om de partij wakker te schudden. In oktober 1966 publiceerden ze onder de naam **Nieuw Links** een radicaal pamflet, *Tien over rood*. Daarin drongen ze aan op radicalisering van het partijprogramma en op polarisatie tegenover de KVP. Dit leidde niet alleen tot conflicten binnen de partij, maar ook tot vernieuwing en, kortstondig, succes.

AUTEUR **Jacco Pekelder**

Verder lezen

Rob Kroes, *New Left, Nieuw Links, New Left. Verzet, beweging, verandering in Amerika, Nederland, Engeland* (Alphen aan den Rijn 1975).

Paul Lucardie, *'The New Left in France, Germany and The Netherlands: Democratic Radicalism Resurrected?'*, zie: <http://irs.ub.rug.nl/dbi/4877083cd74e6>.

Jacco Pekelder, *Nederland en de DDR. Beeldvorming en betrekkingen, 1949-1989* (Amsterdam 1998) vooral pp. 233-305.

Philip van Praag, *Strategie en illusie. Elf jaar intern debat in de PvdA (1966-1977)* (Amsterdam 1990).

Nieuw Links presenteert *Tien over rood*

De jaren zestig waren in heel West-Europa en de VS een tijd van grote veranderingen op sociaal-cultureel en politiek gebied. Nederland vormde hierop geen uitzondering. Het onbehagen over de verzuiling en de zakelijke stijl van de heersende politici vertaalde zich eerst in 'ludieke acties' van de Amsterdamse Provo's. 1966 bracht een uitbarsting van de onvrede: rellen in Amsterdam en het grote succes van de Boerenpartij bij provinciale verkiezingen sloegen een 'bres' in het politieke bestel.

Eén van de groepen die hierop inspeelde, was Nieuw Links. Terwijl Hans van Mierlo en anderen met d'66 een nieuwe partij oprichtten, wilden de nieuwlinkers de grote, al lang bestaande PvdA naar hun hand zetten.

Haar inhoudelijke eisen formuleerde Nieuw Links in *Tien over rood*. *Uitdaging van Nieuw Links aan de PvdA*. In dat dunne rode boekje schopten de nieuwlinkers heel wat heilige huisjes omver: Nederland republiek ('zodra de regering van koningin Juliana eindigt'), democratisering van de binnenlandse politiek, kleiner maken van de inkomensverschillen en erkenning van de DDR.

Nieuwlinkers gingen massaal naar afdelingsvergaderingen – velen van hen werden daarvoor speciaal lid – en overstemden de zittende partijbestuurders en oudere leden. Op landelijk niveau ontstond een netwerk waarin zo'n duizend nieuwlinkers hun activiteiten binnen de partijafdelingen en commissies handig coördineerden.

Het was allemaal bedoeld om de PvdA aantrekkelijker te maken voor nieuwe kiezersgroepen en het partijdebat te verlevendigen. Maar het gevaar was dat de partij door die standpunten nooit meer in een kabinet zou

kunnen komen, omdat de partijen rechts van de PvdA ze te extreem vonden. Joop den Uyl en andere leidende figuren waren daarom niet erg gelukkig met Nieuw Links. Uiteindelijk slaagden ze erin de groep, die zich in 1970 officieel ophief, in de partij te integreren. In 1971 werd de nieuwlinkser André van der Louw zelfs tot partijvoorzitter gekozen. Nieuw Links zou een kweekvijver blijken van prominente PvdA-bestuurders. Sommige behoudende PvdA'ers konden geen vrede hebben met de nieuwe koers van de partij. Uit protest begonnen ze een tegenbeweging binnen de partij en toen dat niet hielp richtten ze een nieuwe partij op, DS '70. Zelfs de oude Willem Drees zei 'zijn' PvdA vaarwel.

Mede onder invloed van Nieuw Links hanteerde de PvdA een polarisatiestrategie tegenover de KVP, de partij die in oktober 1966 zo onverwacht het kabinet-Cals (KVP-PvdA-ARP) naar huis had gestuurd. Bij de verkiezingen van 1972 trok de PvdA onder het motto 'Keerpunt 1972' gezamenlijk op met twee kleinere linkse partijen. Zo kwam de KVP nog vóór de kabinetsformatie in een zwakke onderhandelingspositie te zitten. Dat maakte de vorming van een kabinet met een duidelijke linkse signatuur mogelijk: het kabinet-Den Uyl, dat begin 1973 van start ging.

Nieuw Links heeft daarom zeker bijgedragen aan de komst van dit zeer progressieve kabinet. Tegelijk verziekte de compromisloze strijdcultuur van de nieuwlinkers de verhoudingen met de confessionele partijen echter ook. De spectaculaire verkiezingswinst voor de PvdA in 1977 resulteerde daardoor niet in een vervolg. Het tweede kabinet-Den Uyl kwam er niet.